

УДК 327.:911.3(456.31)''19/20''
(082)(049.3)

НАЦИОНАЛНИ ИНТЕРЕС
NATIONAL INTEREST

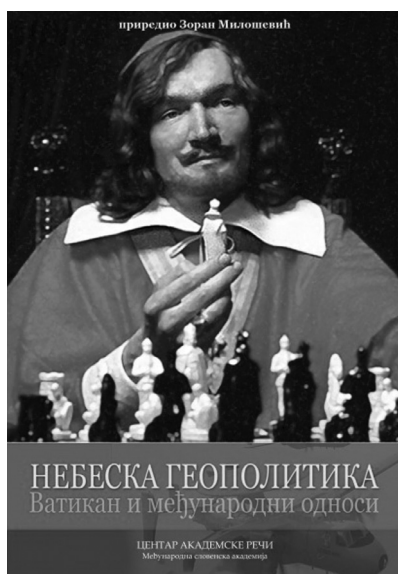
Година XII, vol. 25

Број 1/2016

стр. 249-254

Јово Бајић

ВАТИКАН У ОГЛЕДАЛУ ПРАВОСЛАВЉА

Зборник *Небеска геополитика: Ватикан и међународни односи*,
(приредио Зоран Милошевић),
Центар академске речи, Шабац и
Међународна словенска академија, Москва,
2016, стр. 178

Сусрет Патријарха московског и целе Русије Кирила и римског папе Фрање на Куби био је у центру пажње целог света, што је био повод за преиспитивање односа Римока-

толичке цркве и Православља. Преиспитивањем тих односа бави се и зборник *Небеска геополитика: Ватикан и међународни односи*, који је припремио проф. др Зоран Милошевић а чији су издавачи Центар академске речи Шабац и Међународна словенска академија из Москве. У зборнику су заступљени радови десеторице научника из Русије, Србије, Белорусије, Словеније и Доњецке Републике. Ако се изузме Петер Ковачич Першин из Љубљане, остала деветорица научника исповедају православну веру, а међу њима само један, јеромонах Максим (Попов), сабрат Макаровског манастира у Русији је црквено лице. Међу истраживачима чији су се радови нашли у зборнику четворица су из Русије, по двојица из Белорусије и Србије и по један из Словеније и Доњецке Народне Републике. Сви су представљени са по једним, а социолог Зоран Милошевић са три рада. Ако се изузме рад Петера Ковачича Першина, може се рећи да су у зборнику *Небеска геополитика* православни научници, социолози, политиколози, историчари религије изнели занимљиво православно гледиште на односе Православне цркве и Ватикана, прилагођено данашњем времену и верским и политичким односима у свету.

Радови су груписани у две тематске целине: *Ватикан и Геополитика* и *Русија, Ватикан и (гео)политика*. Зборник *Небеска геополитика* почиње са два краћа уводна текста које су у име издавача Центра академске речи и Међународне словенске академије потписали Зоран Милошевић и Владимир Кршљанин. А закључни рад, на крају зборника *Папа и велика геополитичка игра* Зорана Милошевића у доброј мери представља сажетак свих оних чињеница и закључака изенесених у овим радовима. У свим радовима у центру пажње је Света Столица, која се прво посматра као земаљска држава са свим њеним државним атрибутима, а тек онда се на њу гледа као на цркву. Насупрот Римокатоличкој цркви постављена је Руска православна црква, Васељенска патријаршија и остале помесне православне цркве. Значајна пажња посвећена је Српској православној цркви.

Два рада, први и последњи, *Геополитички потенцијал Римокатоличке цркве у Европи: ретроспектива и савременост* Павела Петровича Краснова и *Папа и велика геополитика*

тичка игра Зорана Милошевића се допуњују. Да би објаснио сву земаљску политичку делатност државе Ватикана, која има дипломатске односе са 172 државе света, Краснов подсећа на улогу Римокатоличке цркве у разарању Југославије: „У целини учешће Ватикана у етнорелигиозном конфликту на територији бивше Југославије манифестовало је подршку само словеначком и хрватском сепаратизму, уз развијање антисрпске кампање у медијима, као и подршку западним земљама у антисрпским акцијама на територији Хрватске, Босне и Херцеговине и Косова и Метохије. Том приликом Света столица је нарушила како Латерански уговор који ју је обавезивао на неутралност и ограничавао делатност само на религиозну сферу, тако и резолуције Другог ватиканског концила, који је определио мисионарство као духовно и религиозно (не политичко) по својој природи“. При томе Краснов подсећа и на умешаност Ватикана у збивања у Украјини, у којој су 1992. године постојале 92 римокатоличке парохије, а 1996. било их је 651, а за то време у Украјини су отворена 22 римокатоличка манастира. Још конкретнији је, просуђујући о дневнополитичкој активности Ватикана у свету, био Зоран Милошевић: „Постоје одређене сличности између папе Фрање и америчког председника Барака Обаме. Други је 'унапред' добио Нобелову награду за мир коју није оправдао, а папу Фрању британски недељник *Time* унапред је прогласио 'човеком године', назвавши га 'папом за људе', чиме је у најмању руку увредио његовог претходника Бенедикта VI, смењеног на веома чудан начин“.

Јеромонах Максим (Попов) у раду *Ватикан – авангарда глобализације (средина XX – почетак XXI в.)* бави се, између осталог, екуменизмом иза кога је, са свим својим државним институцијама, стала држава Ватикан, што представља једну од главних полуга за завођење новог светског поретка иза кога стоје Сједињене Америчке Државе. Јеромонах Максим посредно упућује прекор православним црквама које покушавају да прихвате игру са екуменизмом. Као један од главних аргумената да се Православље не сме упустити у игру са екуменизмом јеромонах Максим наводи речи Светога Јустина Поповића: „Екуменизам је заједнички назив за све видове псеудохришћанства и све псеудоцркве

Западне Европе. У њему је суштина свих врста хуманизма са папизмом на челу“.

Тематску целину чине радови Зорана Милошевића и Владана Станковића из београдског Института за политичке студије. У раду *Источна (гео)политика Ватикана* Зоран Милошевић се бави новим методама Ватикана и папе Фрање да потчине православље, прво вернике Васељенске патријаршије, док рад Владана Станковића *Спољна политика Свете Столице – осврт на српско питање* указује на мисионарски и, пре свега, политички рад Римокатоличке цркве на Југозападном Балкану, где је у политичко надигравање увучена и држава Србија која у односима са Ватиканом настоји да постигне важне циљеве: као што су судбина Републике Српске, канонизација кардинала Степинца и подршка Свете столице у одбрани српских светиња на Косову и Метохији. Социолог Дмитриј Јевгењевич Муза из Доњеце Народне Републике у свом раду *Геополитика источнохришћанске цивилизације у контексту сукоба са Ватиканом* подсећа на то да Ватикан своју мисионарску делатност и државну политику заснива на духу протестантског европског рационалистичког духа који „никоме не оставља шансу за изражавање аутентичности. Но, важно је још нешто: екоцид и етноцид, инспирисани овим ‘духом’, стављају човечанство у катастрофичне услове постојања. Уосталом, то је већ предвидео Достојевски (Легенда о Великом Инквизитору)“. У раду *Утицај црквене друштвене доктрине на политику* Словенац Петер Ковачич Першин, између осталог, указује како је „политички католицизам“ теолошку доктрину Римокатоличке цркве схватио као своју политичку доктрину што је током Другог светског рата у Словенији довело до братоубилачког рата. Изузетно је занимљив и трећи рад Зорана Милошевића *О обавештајној служби (Sodalitium pianum) Свете столице* створеном још средином шеснаестог века, која и данас успешно делује, усвајајући и усавршавајући нове методе рада.

Да би се Руска православна црква и руска држава успешно носиле са Ватиканом важна су изузетно богата искуства из прошлости. На та искуства из осамнаестог, деветнаестог и првих деценија двадесетог века указују три

рада објављена у овом зборнику. Социолог из Белорусије Михаил Алексејевич Јурочкин на та искуства указује у свом раду *Формирање правног статуса и политике руске државе према Римокатоличкој цркви у северозападном крају руске империје током XVIII и почетком XX века*. Истом темом бави се и политиколог из Башкирије Артем Соловјев који отпор Руске православне цркве према римокатолицизму у деветнаестом веку приказује кроз рад архиепископа Никанора. Рад *Империјски аспект руске православне критике католицизма у XIX веку: случај Архиепископа Никанора (Бровковича)* показује како је у деветнаестом веку римокатолицизам покушао да утиче на православне Словене, посебно на православне Бугаре који су заслугом Русије добили Бугарску егзархију, а онда почели да кокетирају са римокатолицима. Овом темом бави се и рад Рустема Ринатовича Вахитова *Русија и латинство: антикатолички зборник Евроазијаца*, који подсећа да је готово исте ставове имала група руских интелектуалаца, белих емиграната који су у емиграцији у Берлину 1923. године објавили зборник *Русија и латинство*.

За Србе је посебно важан рад *Русини као објект етноконфесионалног инжњеринга* Белоруса Кирила Шевченка где је указано како се политичким инжењерингом од дела локалне заједнице једног народа, у овом случају карпатских Русина, прави нација којој је уместо православне наметнута гркокатоличка вера, када се једном замућена вода тешко бистри. У повратку Русина у православље после Првог светског рата учествовали су и српски мисионари. Сценарио по коме се од православних народа праве нове нације после Другог светског рата примењен је над Србима, када су од делова српског народа створени Македонци, Црногорци и Бошњаци.

Већина радова у зборнику *Небеска геополитика* написани су на руском језику (на српски су их превели Татјана Вучинић Маљевић, Стефан Милошевић и Зоран Милошевић, док је рад Словенца Петера Ковачича Першина превео Зоран Милошевић). Мишљења и аргументи исказани у овом зборнику представљају важан научни искорак у поимању данашњег деловања Ватикана на просторима у којима веко-

вима опстаје Православље. Посебно је важно сазнање како православни научници гледају на покушаје зближавања Свете столице са Руском црквом. Уз своје радове научници који пишу на руском језику објавили су изворе на које су се позивали. Те библиографије могу послужити нашим истраживачима збивања у односима западног и источног хришћанства, и бити им важни путокази у будућим истраживањима.

* Овај рад је примљен 22. априла 2016. године, а прихваћен за штампу на састанку Редакције 23. маја 2016. године.